

„ITT AZ IDEJE, HOGY RENDEZZÜK A GYERMEKEK RÉSZVÉTELÉNEK KÉRDÉSÉT”

A GYERMEK MEGHALLGATÁSÁNAK ÚJ PERSPEKTÍVÁI A SZAKMÁK KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉS SORÁN

REALITÁS VAGY ILLÚZIÓ?

A GYERMEKJOGOK JÖVŐJE

A GYERMEKJOGI CIVIL KOALÍCIÓ ÉS AZ ELTE TÁTK KÖZÖS KONFERENCIÁJA

2025. NOVEMBER 20.

BUDAPEST

NAGY MÁRTA PHD.

HABIL. EGYETEMI DOCENS

SZTE- ÁJTK-BTK

BEVEZETÉS

- 2020. szeptember 29-október 1. között az EU Bizottsága által megrendezett 13. Európai Gyermekjogi Fórumon a gyermekek szájából elhangzott következtetés: „Nem szabadna a gyermekek nélkül őket érintő döntéseket hozni. Itt az ideje, hogy rendezzük a gyermekek részvételének kérdését.”
- 2021: Európai Unió átfogó gyermekjogi stratégia célja. - „... egyetlen átfogó keretben egyesítse az összes új és meglévő uniós jogalkotási, szakpolitikai és finanszírozási eszközt.”
- 2024. április 23. EU Bizottsága elfogadott egy ajánlást, amely az integrált gyermekvédelmi rendszerek fejlesztéséről és megerősítéséről szól: egy keretet jelent, amelyben a jogalkotási, szakpolitikai és finanszírozási eszközök felhasználását a gyermekek szükségleteihez igazítják, e rendszerek középpontjában a gyermek áll, és ennek koherens eleme, hogy a gyermekeket bevonják az őket érintő döntések meghozatalába.
- Külön figyelmet szentel a szakmák, ágazatok és az illetékes hatóságok közötti koordináció és együttműködés javításának a szakemberek képzése révén, a legalsóbb, helyi szintektől a központi szintekig bezárólag.

BEVEZETÉS

- Ágazatok, a szakmák közötti együttműködés vizsgálata
- Magyar jogszabályok:
 - - a gyermekeknek az őket érintő bírósági eljárásba való bevonásáról,
 - - különösen családjogi ügyekben az érintett szakmák (gyámügyi hatóság, gyermekvédelmi szakember, pszichológus, ügyvéd, bíró) együttműködésének lehetőségéről
- Nincs egységes protokoll a gyermek meghallgatására vonatkozóan, amely számos ponton a gyermek alapvető jogait sérti, különösen a méltóság, szabad véleménynyilvánítás, bírói úthoz való hozzájutás, tisztességes tárgyaláshoz való jog, diszkrimináció tilalma, és nem felel meg a legfőbb érdekek, a családjogi ügyekben hangsúlyos gyengébb fél védelme követelményének.

BEVEZETÉS

- EU Alapjogi Ügynökség (FRA) 2015, 2017
- - a nem megfelelően tájékoztatott, nem körültekintően meghallgatott gyermekek által átélt negatív élmény hatása
- - a képzett szakemberek részéről érkező közvetlen és rövid bátorítás pozitív gyakorlat
- - ellenőrzőlista (meghallgatási protokoll)

A PROTOKOLL ELEMEI

- Feltételezi a szakmák és a támogató személyek közötti rugalmas együttműködést
- A részvétel nemcsak a meghallgatást jelenti (Lundy –modell: hely, hang, meghallgatás, hatás)

Intézkedések a meghallgatás előtt:

- külső, belső feltételek biztosítása
- a meghallgatás helyszínének, idejének, a támogató személyek: családi bizalmi személyek, szociális munkás, pszichológus kiválasztása
- A szakemberek és gyermekek felkészítése a részvételre
- A gyermekkel való előzetes találkozás alkalmas arra, hogy a szakemberek felmérjék a gyermek speciális szükségleteit, a támogató személyek körét, kiválasszák a gyermek meghallgatására legalkalmasabb, erre képzett szakembert.

A PROTOKOLL ELEMEI

Intézkedések a meghallgatás alatt:

- ügyelni kell arra, hogy egy szakember, a gyermek életkorának, érettségének megfelelő időtartamban, megfelelő nyelven, megfelelő kérdezési technikával hallgassa meg a gyermeket,
- elkerülendő a többszöri meghallgatás veszélyét. (Ha mégis szükséges a további meghallgatás, fontos, hogy ugyanazon személy hallgassa meg a gyermeket, ne legyenek ismétlődő kérdések, a szakemberek osszák meg egymással a visszatérő információkat.)

A PROTOKOLL ELEMEI

Intézkedések a meghallgatás után:

- Visszajelzést kell adni a gyermeknek a történekről, az eljárás során következő lépéseiről.
- A meghallgatást követően hamarosan szülessen meg a döntés, amelyről tájékoztassuk a gyermeket és magyarázzuk el számára azt.
- Minden eljárásba bevont szakembernek meg kell állapodni az utánkövetésről, annak módjáról, feltételeiről, dokumentálásáról, a támogatók (szakemberek) közötti együttműködésről, információcseréről, a gyermek és a család számára nyújtott további lehetséges támogatásról.
- Az eljárást csak akkor szabad lefolytatni, ha az utánkövetés biztosított és dokumentált.
- Az eljárás specialitásaihoz igazított részvétel (mediáció)

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A GYERMEK BEVONÁSA

- Vizsgálati szempont: a gyermek őt érintő eljárásban való részvételének sarokpontjai, nevezetesen a gyermek bevonása az őt érintő eljárásba, a szakemberek együttműködése, a gyermek képviselete, az utánpótlás hol és hogyan jelenik meg a jogszabályokban és rajzolódik ki a bírói gyakorlatban
- (Ptk.) 4:171. § - ának (4) bekezdése értesítési kötelezettséget ír elő az ítélőképessége birtokában levő gyermek számára a nyilatkozattétel lehetőségéről – a kiskorú speciális idézése a törvényes képviselő útján
- A gyermek maga kérheti a meghallgatását, vagy azt a bíróság kérelem hiányában is indokoltnak tarthatja, de ha 14. életévét betöltötte, szülői felügyeletére és elhelyezésére vonatkozó döntés csak egyetértésével hozható. Ez alól kivétel, ha a gyermek választása a fejlődését veszélyezteti. (széles mérlegelési lehetőség)
- A meghallgatás történhet közvetlenül vagy szakértő útján.

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A GYERMEK BEVONÁSA

- A gyámhatóságra egyrészt szigorúbb szabályok vonatkoznak, másrészt további támpontokat ad számukra a jogalkotó.
- Ptk. 4:181. § - Ha házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti per nincs folyamatban, a kapcsolattartásról a szülők megegyezésének hiányában a gyámhatóság dönt. A döntés előtt az érdekelteket és az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket meg kell hallgatni, és véleményét figyelembe kell venni.
- 149/1997 (IX.10.) kormányrendelet (Gyer.) 2.§ a) pont – ítélőképesség fogalma: „az a kiskorú, aki életkorának és értelmi, érzelmi fejlettségének megfelelően képes - meghallgatása során - az őt érintő tények és döntések lényegi tartalmát megérteni, várható következményeit belátni.”

A BÍRÓI GYAKORLAT

- A bírói gyakorlat:
- van olyan álláspont, amely szerint kötelező a 14. életévét betöltött gyermek meghallgatása, más bírók szerint felesleges, és közbenső álláspontok szerint mellőzhető, ha a szülők útján is tájékozódni tud a bíróság a gyermek véleményéről
- Kúria precedensképes határozatai:
- - a bíróságok akkor is eleget tesznek az ítélőképessége birtokában levő gyermek meghallgatására irányuló kötelezettségüknek, ha akár egy eljárásán belül közvetlenül és szakértő útján közvetetten is meghallgathatják a gyermeket, majd egyéb bizonyítékokat az értékelési körébe vonhatnak, de az ismételt meghallgatásra irányuló kérelmének már nem adnak helyt (Pfv.20956/2023/5.)

A BÍRÓI GYAKORLAT

- Kúria precedensképes határozatai:
- - ítélőképesnek azt a gyermeket tartja, aki képes az adott kérdésben önállóan és befolyásmentesen véleményt nyilvánítani. Az ítélőképesesség fennállását nem szakkérdésnek tekinti, hanem bírói mérlegelés tárgyává teszi. A bíróságon közvetlenül történő meghallgatást a szakértői általi (közvetett) meghallgatással egyenértékű módszernek tekinti, amelyek párhuzamosan vagy egymást követően alkalmazhatók (Pfv.20666/2020/11.)
- - a szülői elidegenítés és a szülőnek a korábbi határozattal szemben tanúsított jogellenes magatartása sem értékelhető az elidegenítő szülő terhére, ha a gyermekek kinyilvánított véleménye szerint a jogellenes magatartást tanúsító szülővel kívánnak együtt élni - a saját sorsukról való döntést hangsúlyosan értékelte a Kúria, „...a gyermekek érdekének az felel meg leginkább, ha az általuk elfogadott szülővel élnek együtt.” (Pfv.21499/2019/4.)
- - mérlegelési jogkör: a gyermek Ptk.4:2. § (1) bekezdésében deklarált alapvető érdeke, Ptk. 4:171. § (4) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítási joga, Ptk. 4:170. § (1) bekezdés második fordulata – a jogsértő szülő által teremtett helyzet általában és főszabály szerint a gyermek érdekével ellentétes

A BÍRÓI GYAKORLAT

- - A Kúria a jogszabályban foglalt 14. életévet zsinórmértéknek tekinti , amikor kimondja, hogy a gyermeknek még a határozott, egyértelmű nyilatkozata is csak ezen életkort betöltött gyermek esetén köti a bíróságot, ilyen életkorú gyermek egyetértését írja elő a szülői felügyeletre vonatkozó döntés meghozatalakor. (Pfv. 21409/2019/5.)
- - ennél fiatalabb (12 év) gyermek esetében csak akkor kell figyelembe venni, ha nem állapítható meg a gyermek befolyásolása, nem vonható kétségbe ítélőképességének fennállása és nyilatkozatát szakértői vélemény is alátámasztotta. (Pfv.21555/2018/4.)
- - van példa hatéves, hétéves, nyolcéves, tíz éves, tizenegy éves gyermek meghallgatásáról is, amely arra enged következtetni, hogy a bíróságok egyrészt az ítélőképesség vizsgálata során nem kizárólag a gyermek életkorát, hanem az adott ügy körülményeit is figyelembe veszik, másrészt a gyakorlat valamelyest puhítja a jogszabályban mesterségesen meghúzott életkori határt. (BH 2010.123., EBH2011.2318., BH 2019.298., Kúria Kfv.377114/2022/6.)
- végső soron életkori meghatározás nélkül kötelező kellene, hogy legyen a gyermek meghallgatása (Szeibert)

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A MEGHALLGATÁS GARANCIÁLIS SZABÁLYAI

- az ügygondnokrendelés
- az idézés
- a bíróság hivatalos helyiségén kívüli, gyermek meghallgató szobák használata
- a gyermek szülők (és jogi képviselőik) távollétében való meghallgatása

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A MEGHALLGATÁS GARANCIÁLIS SZABÁLYAI

- Garanciális rések az ügygondnokrendelés szabályaiban:
- - a Pp. 473. §-ának (1) bekezdése nem az ügygondnokrendelés kötelező jellegét, csak a lehetőségét teremti meg, indokolt esetben. Sem a normaszöveg, sem az indokolás, illetve kommentár nem pontosítja, mit tekint a jogalkotó indokolt esetnek. A bíró mérlegelésétől függ, hogy a gyermek meghallgatására kirendeli-e az ügygondnokot vagy sem.
- - a bíróság megadja az ügygondnok elérhetőségét a gyermek számára a meghallgatásra szóló idézés során
- - A Pp. 473.§-ának (3) bekezdése a meghallgatáson teszi a bíróság feladatává, hogy a kiskorút tájékoztassa az ügygondnok eljárásban betöltött szerepéről, jogairól és kötelezettségeiről. Az előzetes kapcsolatfelvétel és egyeztetés hiányára utal az a fordulat is, hogy az elnök dönt az ügygondnok által a kiskorú részére felteendő kérdés megengedhetőségéről.
- Nincs előzetes kapcsolatfelvétel, egyeztetés a bíró és az ügygondnok között, egyszemélyes felelősségi struktúra - a döntéshozón (legyen az bíró vagy más, hatósági személy) van a felelőssége a gyermek „legfőbb érdeke” szerinti eljárás lefolytatásának

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A MEGHALLGATÁS GARANCIÁLIS SZABÁLYAI

- Garanciális rések a kiskorú gyermek meghallgatásra szóló idézésének szabályaiban
- - Pp. 473. § (2) bekezdés: a törvényes képviselő kíséri a gyermeket a meghallgatásra, neki kell gondoskodnia arról, hogy a gyermek elhagyhassa a bíróság épületét
- - Nem mindig a szülő a bizalmi személy, gondos előkészítést és együttműködést igényel a családtagok bevonásával annak eldöntése, hogy ki az a bizalmi személy a családban, aki támogatást tud nyújtani a gyermeknek. Ha ilyen személy nincs, az ügygondnok feladata a gyermek támogatása.

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A MEGHALLGATÁS GARANCIÁLIS SZABÁLYAI

- Pp. 473. § (3) bekezdés - A gyermek meghallgatásának megfelelő légkörben, a gyermek korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megtörténnie
- A gyermek meghallgató szobák a bíróságokon
- - nem jelentenek igazán semleges helyszínt a gyermek meghallgatásához (nem szolgálja a gyermek érdekét, ha közvetlenül meg kell jelennie a bíróságon- a bíróság épülete fokozott stresszfaktor)
- - nem használhatók minden korosztály esetében (a nagyobb gyermekek már nem vihetők be a hazai bíróságokon jellemzően egy kisgyermekek számára berendezett meghallgató szobába)
- - a jogszabály feltételezi, hogy minden esetben a gyermekkel való kommunikációra képzett bírók és ügygondnokok vesznek részt a gyermeket érintő eljárásokban (a gyakorlatban ez nincs így)

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A MEGHALLGATÁS GARANCIÁLIS SZABÁLYAI

- Garanciális rések a gyermek vallomásának rögzítése szabályaiban
- Pp. 473. § (6) bekezdés: a gyermek meghallgatásáról szóló hangfelvételt a bíróságnak le kell játszania a meghallgatásról távol levő szülőknek
- Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.) 128. § (1) bekezdésének utolsó fordulata szerint pedig a gyámügyi eljárásban csak akkor lehet mellőzni a gyermek meghallgatását, ha a meghallgatás miatti késedelem elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna.
- Gyer. 11. § (3) bekezdés a) pont - a gyámhatóság nem mérlegelheti a gyermek meghallgatását, ha a gyermek azt maga kéri
- Gyer. 11. § (6) bekezdés - ahogyan a bíróság, a gyámhatóság is mérlegelheti, hogy a szülő jelenlétében vagy távollétében hallgatja meg a gyermeket
- Nincs megfelelő szabályozás arra nézve, hogy milyen lehetőségei vannak a bírónak, ha a gyermek bizalmasan kíván elmondani információkat az őt meghallgató szakembernek.

HAZAI JOGI KÖRNYEZET – A MEGHALLGATÁS GARANCIÁLIS SZABÁLYAI

- Garanciális rések a szakemberek együttműködése és az utánkövetés szabályozásában
- - Gyvt. 60. § (2) bekezdés - a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás keretében az érintett gyermek meghallgatását elősegítő szolgáltatás működtethető, és együttműködési kötelezettséget ír elő a hivatalos szervekkel
- - Gyvt. 17. §-a szabályozza a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjait
- Egy olyan kiterjedt együttműködési fórum azonban nincs hazánkban, amely a gyermek részvételével kapcsolatos egységes szakmai szabályok kialakításával foglalkozna.
- A gyermek meghallgatását és a döntés meghozatalát követő utánkövetésről egyik jogszabály sem rendelkezik.

KÖVETKEZTETÉSEK

- A hazai jogszabályokban elvi szinten megjelenik a gyermekjogi egyezmény 12. cikk 1. pontjának két fordulata, tehát a gyermeknek lehetősége van a véleménynyilvánításra, amely véleményt a döntéshozók figyelembe vesznek a döntés meghozatala során.
- A jogszabályi rendelkezések széles mérlegelési jogkört biztosítanak a bíróságok számára mind az ítélőképesség fennállása, mind a gyermek véleményének figyelembevételkor.
- A jogszabályok az ügygondnokrendelésnek csupán a lehetőségét teremtik meg, indokolt esetben, azonban nem pontosítják, mit tekint a jogalkotó indokolt esetnek.
- Az elemzett jogszabályokból látszik, hogy a bíró és az ügygondnok között nem együttműködés, hanem hierarchikus kapcsolat van, ami hátrányosan érintheti a gyermek megfelelő érdekképviselését.
- A gyermek érdekeivel versengő szülői jogok előnyben részesülnek akár a gyermek idézése, akár a gyermek meghallgatásán való részvétel, akár vallomásának gyermekvédelmi garanciák nélküli megismerhetősége kapcsán.

KÖVETKEZTETÉSEK

- A gyermek meghallgató szobák a bíróság épületében vannak: az épületben való megjelenés önmagában fokozott stressz faktor a gyermek számára, másrészt nem megoldott a nagyobb gyermekek meghallgatása, akik már nem vihetők be a hazai bíróságokon jellemzően egy kisgyermekek számára berendezett meghallgató szobába. Számukra, végül, marad a tárgyalótermi meghallgatás.
- A vonatkozó jogszabályok közül egyedül a Gyvt. említi a gyermekvédelmi szakszolgálatok hivatalos szervekkel való együttműködését, amely elégtelen feltétel ahhoz, hogy az eljárással érintett gyermek meghallgatását elősegítő együttműködés alakuljon ki a szakmai szervezetek és képviselőik (pl. gyermekvédelmi szolgálatok, bíróság, ügyészség, rendőrség, pszichológus) között.
- Garanciák szükségesek ahhoz, hogy a gyermek meghallgatását erre képzett szakemberek végezzék.
- A gyermek meghallgatását követő utánkövetésről egyik jogszabály sem rendelkezik.
- A gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai között olyan kiterjedt együttműködési fórum nincs, amely a gyermek részvételével kapcsolatos egységes szakmai szabályok kialakításával foglalkozna.

KÖVETKEZTETÉSEK

- Összességében tehát olyan, a gyermekek részvételét, szabad, őszinte, befolyásmentes véleménynyilvánítását öntudatlanul is korlátozó mechanizmusok érhetők tetten a jogszabályokban és a gyakorlatban, amelyek elemzése és felülvizsgálata elengedhetetlen lenne az igazságszolgáltatás gyermekbarátibbá tételéhez.

AJÁNLÁSOK A JOGALKOTÓ SZÁMÁRA

- kötelezővé ügygondnokrendelés és a gyermek szülők (jogi képviselők) távollétében történő meghallgatása a bíróság előtti közvetlen meghallgatás esetén.
- Az ügygondnok feladatait úgy kell meghatározni, hogy a bíróval való együttműködés keretében, már a gyermek meghallgatása lehetőségének a felmerülésekor bekapcsolódjon a részvételi folyamatba.
- Ezek a következők:
 - - a bíróság őt és a gyermeket idézi a meghallgatásra, a szülőnek erről tájékoztatást ad
 - - az ügygondnok köteles a meghallgatás időpontját megelőző reális időben előzetes jogi tanácsokkal ellátni a gyermeket, elmagyarázni az eljárás menetét,
 - - a meghallgatáson pedig kötelezően részt kell vennie és képviselnie a gyermek kéréseit, véleményét.
 - - az ügygondnok meghallgatást követő feladatai: a gyermeknek el kell magyaráznia a döntést, annak indokait, lehetséges következményeit, és aktívan részt kell vennie az utánkövetési folyamatban: a család és a gyermek támogatása a gyermeket érintő döntésben foglaltak végrehajtása, vagy akár a döntésben foglaltak módosítása érdekében.

AJÁNLÁSOK A JOGALKOTÓ SZÁMÁRA

- A gyermek meghallgatására vonatkozó jegyzőkönyvezési szabályok és a meghallgatás helyszíne:
- - a bíró a meghallgatásról feljegyzést készít, amit az ügygondnok és más érintett szakemberek (pszichológus, szociális munkás, gyermekvédelmi szakember) a gyermek ismerhetnek meg.
- - mivel a szakemberek szélesebb körben megismerhetik a gyermek véleményét, ez garancia arra, hogy a bíró az indokolásában valóban figyelembe vette a gyermek véleményét, és kellően megindokolta, ha a véleményével egyező vagy akár ellentétes döntést hozott.
- - csak akkor történjen a bíróság épületében a gyermek meghallgatása, ha más, alkalmas helyszín nem áll rendelkezésre.

AJÁNLÁSOK A JOGALKALMAZÓ SZÁMÁRA

- Azoknak a bírónak, akik gyermekek sorsát érintő ügyeket tárgyalnak, fel kell készülniük arra, hogy a gyermek meghallgatását gondos előkészítésnek és más szakemberekkel való együttműködésnek kell megelőznie. Ilyen például a családtagok bevonásával annak eldöntése, hogy ki az a bizalmi személy a családban, aki támogatást tud nyújtani a gyermeknek. Ha ilyen személy nincs, az ügygondnok feladata a gyermek támogatása.
- Önmagában nem a tárgyalóterem, hanem a bíróság épülete az, amely fokozott stressz faktor lehet a gyermek számára. Ezért körültekintően kell eljárni a meghallgatás helyének megválasztásánál.
- Nem megoldott a nagyobb gyermekek meghallgatása, akik már nem vihetők be a hazai bíróságokon jellemzően egy kisgyermekek számára berendezett meghallgató szobába, de a tárgyalótermi környezet számukra sem mindig megfelelő. Erről szintén szakemberekkel történő konzultáció alapján tud megalapozottan dönteni a bíró.
- A gyermek meghallgatásának körülményei kapcsán érdemes még kiemelni, hogy annak megfelelő légkörben, a gyermek korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megtörténnie. Ez feltételezi, hogy minden esetben a gyermekkel való kommunikációra képzett bírók és ügygondnokok vesznek részt a gyermeket érintő eljárásokban.

EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROTOKOLL - CSALÁDI CSOPORTKONFERENCIÁK

- Egy egységes részvételi és meghallgatási protokoll kialakításához olyan mechanizmust érdemes létrehozni, amely a szakemberek együttműködésén alapul.
- Családi csoportkonferenciák célja: a gyermekek bevonásának, döntéshozatalban való részvételének elősegítése, a gyermekek védelmére és támogatására alkalmas modell
- A protokoll aktív részes a gyermek, akinek lehetősége van a védelmi és a támogatási rendszerekbe is bekapcsolódni, így komplex ellátást kapni.
- A konferencia tagjai hazánkban azok a jelzőrendszeri tagok lehetnek, akik akár egyedi ügyek kapcsán a gyermekkel kapcsolatban információkkal rendelkeznek, ezt megoszthatják egymás között, és a gyermeknek személyes és szakmai támogatást tudnak nyújtani (családi bizalmi személyek, pszichológus, szociális munkás, bíró, ügygondnok).

CSALÁDI CSOPORTKONFERENCIÁK

- A gyermek meghallgatását megelőző intézkedések:
- A mechanizmusba bekapcsolt gyermek számára a meghallgatást megelőzően szóbeli vagy akár vizuális (videó) tájékoztatás nyújtható az őt megillető jogokról, a meghallgatás szükségességéről, megbeszélhető vele annak időpontja, helyszíne.
- A gyermekkel így interaktív kapcsolatba került szakemberek megbizonyosodhatnak arról, hogy a gyermeket megfelelően tájékoztatták-e az őt megillető jogokról, tudja-e, hogy mit várhat az eljárástól, és megismerkedhet az őt meghallgató felnőttel.
- Ezen gyermekbarát találkozások alkalmával felmérhetők a gyermek speciális szükségletei, a családtagokkal való viszonya, és a szakemberek együtt dönthetik el, hogy ki lesz a legalkalmasabb személy a meghallgatásra. Ha ez a pszichológus, szükségtelen lesz közvetlenül a bírónak meghallgatnia a gyermeket (másodlagos viktimizáció elkerülése)

CSALÁDI CSOPORTKONFERENCIÁK

- A konferencia biztosíthat helyszínt a gyermek meghallgatására is.
- A meghallgatást azért érdemes rögzíteni, hogy azok a szakemberek, akik végül a meghallgatáson nem lesznek jelen, megismerjék a gyermek vallomását, és erről információt, véleményt cseréljenek.
- A meghallgatáson ugyanis minimálisra kell csökkenteni a jelenlevők számát (bíró, ügygondnok) akiknek gyermekbarát magatartást kell tanúsítaniuk, a gyermek életkorának és érettségének megfelelő nyelvet használniuk és kérdezési technikát alkalmazniuk. Ezért elengedhetetlen, hogy speciális képzésen szerezzék meg ezt a tudást.
- A konferenciák alkalmasak lehetnek arra is, hogy a szülőket felkészítsék a kihívásokra, tájékoztassák őket a gyermek jogairól, szükségleteiről, érdekeiről.
- Egy ilyen családjogi konferencia rugalmas keretet tud biztosítani ahhoz is, hogy a gyermek meghallgatásra való felkészítése és a meghallgatása között is rövid idő teljen el, valamint a meghallgatása sem nyúljon túl hosszúra.
- A szülők és jogi képviselőik összegyűjthetik és eljuttathatják kérdéseiket a meghallgatást végző szakembernek.

CSALÁDI CSOPORTKONFERENCIÁK

- A meghallgatást követő intézkedések:
- - a döntéshozó felelőssége, hogy a meghallgatás és a döntés között rövid idő teljen el
- - kulcsszerep jut a döntéshozón kívül az ügygondnoknak is, hiszen ők tájékoztatják a gyermeket a soron következő lépésekről, magyarázatot adnak a döntésről, valamint megállapodnak a konferenciával a család, a gyermek utánkövetéséről, a segítségnyújtás további lehetőségeiről.

ZÁRÓ GONDOLATOK

- 2024-ben publikált, összehasonlító nemzetközi szakirodalmi kutatás megállapításai:
- a gyermekek különösen azt kritizálták, a szakemberek nem fordítanak kellő figyelmet a gyermekek véleményére
- a meghallgatási mechanizmusok a felnőttek nagyobb részvételét és véleményének figyelembevételét erősítik, ami a frusztráció érzését keltheti a gyermekekben. Ezek a helyzetek jelentősen hozzájárulnak a gyermekek nézőpontjának el nem ismeréséhez és leértékeléséhez, ami érzelmi hatással lehet rájuk.
- a gyermekek és fiatalok igazságszolgáltatási rendszerben való részvételére összpontosító cikkek ritkán alapozták megállapításaikat teljes mértékben maguknak a gyermekeknek a tapasztalataira és véleményére, inkább a szakemberek nyilatkozatait vették alapul a gyermek igazságszolgáltatásban való részvételének értékelése kapcsán.
- Megállapították továbbá, hogy a gyermek helyzetének súlyosságától függően a szakemberek döntenek arról, hogy helyénvaló-e a gyermek bevonása és a részvétel engedélyezése vagy sem.

ZÁRÓ GONDOLATOK

- Álláspontom szerint ezért is nagyon fontos, hogy a gyermekekkel kapcsolatban álló, véleményüket ismerő szakemberek fogjanak össze a gyermekek véleménynyilvánítási jogának erősítése, a gyermek saját elhatározásának közvetlen kifejezése érdekében.
- A jövőben olyan gyakorlatokat, protokollokat szükséges kialakítani,
- - amelyek lehetővé teszik a gyermekek aktívabb szerepvállalását az őket érintő döntések meghozatalában,
- - amelyekkel elkerülhető, hogy pszichológiai károkat okozzunk nekik,
- - amelyekkel képesek vagyunk garantálni valós és aktív részvételüket és jelenlétüket az igazságszolgáltatás és a gyermekvédelem rendszerében.
- Az igazságszolgáltatási rendszernek ugyanis ők is részesei, a véleménynyilvánítás szabadságához való joguk aktív gyakorlásával aktívan lesznek jelen a társadalomban is.
- Ez a koncepció többoldalú, tudatos megközelítést kíván a professzionális szakemberektől, mind jogi, pszichológiai, mind szociális és érzelmi oldalról.
- Az erről szóló párbeszéd ideje elérkezett.